

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

dor ha-haśkala be-rusiya

Margulis, Menaše

Wilna, 1910

סגדתמה תמדקה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-5803

הקדמת המתרגם.

הספר הזה, אשר יסופר בו דברי ימי תקופה קרובה לנו
לזמנה ובעניניה כראשית ימי ההשכלה בקרב היהודים ברוסיה, מתונה
על ידי אחד מהמצוינים שבמשכילי דורו, מר מנשה מרגלית, שיהר
עם השכלה גבוהה אירופאית קנה לו גם השכלה עברית במדה
הגונה — בימי „המליץ“ האודיסאי היה כותב בו מאמרים עבריים—
בענין שהוא עוסק בו בהבורד זה הוא לא רק חוקר ומבקר על פי
תעודות היסטוריות, כי אם במדה ידועה גם עד ראיה. הוא יודע
ומכיר את העסקנים, שהוא מדבר בהם ומבין דרכיהם, כאלו השתתף
במעשה בעצמו, ואפשר לאמר, שבאמת השתתף בו, אם גם לא
בפועל ממש: הוא נתחנך בכתי הספר, שהוא מספר לנו פרטי יסודם
ומטרתם, ובעצמו ראה או הרגיש הרבה מן היגיעות והסכסוכים,
שהוא מרצה לפנינו על פי תעודות שונות, בעתם או ימים מעטים
אחרי כן, כשהיו עוד הרשמים שנעשו על ידיהם הדשים ומורגשים
היטב, והמלהמה הפנימית — בין הפרישות היתרה שהרהיקה את
אבותינו הקרובים מן הקולטורה האירופאית, ובין השאיפה העזה
לקולטורה זו, המרחקת את היהודי מדרחי אבותינו במהירות מבהלת—
היתה עוד בעצם תקפה.

אף על פי כן הותרנו לקצר במקומות אחדים ולהשמיט
איוז ענינים שאינם מעיקר חכנו: המחבר הכניס בו הרבה מהיסוד
הפובליציסטי וכיון דבריו — בקצת מקומות ביהוד — כנגד הממשלה.
אך מלבד שאין זה מן המדה לערבב פובליציסטיקה במונוגראפיה
מדעית, הנה נכתבו הדברים כראשית שנות השבעים¹, בימים שפני

¹ בהקדמתו לאספת כתביו הוא אומר בעצמו, כי צריך היה לשנות בהם
איוז דברים.

Д
евреевъ
кина, В

הדור היו שונים הרבה מפני הדורות החדשים — שנסוף המאה הי"ט
 ובתחלת המאה העשרים שלנו — שבשביל זה כבר אבד כל ערכם
 הפובליציסטי גם בלשונם המקורי, וקל וחומר בתרגום עברי. פובלי-
 ציסטיקה זו, במקום שהיא נוגעת בשאלות זמניות פרטיות השמטנה
 לגמרי, ובמקומות אחרים קצרנו ולא השמטנו, לפי שמצד אחד לא
 הצענו לשנות יותר מדי ממשבע-שטבע המחבר, ומצד אחד — וזהו
 עיקר טעמנו — הסו על התורה ההיסטורית היוצאת גם ממנה למשל
 האם לא כדי הוא לקרוא את הראיות שהוצרכו משפילי הדור להביא
 עוד לפני ארבעים שנה, שההודים אינם שונאי השכלה,
 ואת הטענות שמענו להם, שלא יחשבו להם לעון, מה שאינם
 מרבים לשלוח את בניהם לגימנאזיות? בזמנם היו דברים
 כאלה דברי פובליציסטיקה, ועתה, דוקא בעבור זמנם, נהפכו להוכחה
 היסטורית, יקר ומלבב.

עוד הערה אחת: בימים ההם היו כל משפילי עמנו, וביחוד
 אותם שקנו השכלה אירופאית הגונה, קרובים מאד אל השאיפה
 להתכוללות, והמחבר שלפנינו גם הוא איננו רחוק מרוח זה. גם
 במקומות כאלה הוכרחנו לקצר קצת ועל פי רוב העירנו על זה.